

COLECTIVIZAREA ÎN FAȚA ISTORIEI (I)

prof. Avram Cezar

Din anul 1938, România a cunoscut o serie de lovituri de stat care s-au impus prin acțiuni de palat: în anul 1938 Carol al II-lea, în 1940 mareșalul Antonescu, în 1944 regele Mihai, în 1947 Partidul Comunist. Fiecare nou regim instaurat și-a justificat acest act de forță prin înlăturarea vechilor ilegalități, nedreptăți și pauperisme, dar fiecare a introdus metode și instituții din ce în ce mai autoritare până ce autoritarismul s-a transformat în totalitarism.

La încheierea celei de-a doua mari conflagrații mondiale România s-a amplasat printre țările sud-est europene ce aveau o economie agrar-industrială. Puterea a fost preluată însă de către comuniști, în etape succesive, prin acte de decizie de multe ori violente, prin falsuri, prin nesocotirea și modificarea Constituției. Rolul determinant în ascensiunea comuniștilor l-au avut presiunea sovietică și prezența armatelor sovietice în țară.

În etapa 1945-1953, întreaga țară a fost cuprinsă de febra marilor transformări, ce aveau să ducă la distrugerea totală a societății românești antebelice, mulți cetățeni dispărând nu numai de pe scena politică și economică, dar și fizic.

Aservirea față de Moscova, opțiune declarată de comuniști la Conferința Națională din octombrie 1945, a conducerii de partid și de stat din țara noastră, a fost totală, începând din 1948 și până către sfârșitul anului 1961, chiar dacă trupele sovietice de ocupație se retrăseseră și indiferent dacă la Kremlin idol a fost

Stalin, Malenkov sau Hrusciov¹. Înlăturarea regelui și proclamarea Republicii Populare Române, pregătită în anii 1945-1947, a

deschis pentru comuniști perspectiva de a exercita neîngrădit puterea în stat, Partidul unic al clasei muncitoare, a cărei hegemonie politică va fi curând statuată în noua Constituție a țării, fără experiența guvernării și întrutotul aservit puterii sovietice și-a ales ca alternativă unică aplicarea modelului stalinist în viața politică, în economie, în cultură. În anii 1948-1961, modelul stalinist s-a aflat în acțiune, cu un scurt respiro între anii 1956-1958, datorat în principal factorului extern, deși Gheorghiu-Dej declara la începutul anului 1961 că “destalinizarea începuse la noi cu mult înaintea Rusiei hruscioviene”.

România a mers pe linia trasată de sovietici, cel puțin până în anii 1962-1964, când uitând de vechile dogme, de adularea “ideilor geniale ale lui Stalin” și profitând de valul destalinizării va trece în grupa statelor ce adoptaseră “comunismul național”.

Proprietatea fără proprietari sau proprietatea tuturor.

Proprietatea obștească asupra mijloacelor de producție a stat la baza instaurării relațiilor de producție socialiste, care au constituit forța economică, politică și ideologică a Partidului Comunist, unic conducător al statului, cu regim totalitar de stânga. Proprietatea socialistă a constituit cheia funcționării statului. Ea trebuia să permită puterii să controleze în mod autoritar și exclusiv toate pârghiile economice, sociale și politice ale societății. Noua formă de proprietate trebuia să determine o nouă și unică morală, formarea “omului de tip nou”. Abolirea proprietății private și obținerea egalitarismului prin exproprierea la nivel economic, nu au produs însă efectele social-politice instantanee pe care se miza. Diferențele de venituri, statut și nivel de trai au reapărut și s-au manifestat cu putere. Structurile politice, instituțiile și procesele de subordonare, ierarhizare și dominație politică au existat în continuare, desigur sub forme și aspecte noi. Posesorul proprietății naționalizate a fost numit în multe feluri, dar depistarea lui a constituit o continuă polemică între doctrinarii ideologiei comuniste. Instaurarea într-o formă sau alta a “dictaturii proletariului”, alianța clasei muncitoare cu țărănimea

muncitoare și alte pături de oameni ai muncii, lichidarea proprietății capitaliste și instaurarea proprietății socialiste asupra mijloacelor de producție, colectivizarea agriculturii, dezvoltarea pe bază de plan a economiei naționale, au constituit principii și legi sintetizate de Stalin încă din 1928 și adoptate prin “Declarația Consfătuirii reprezentanților partidelor comuniste și muncitorești”², ținută la Moscova între 14-17 noiembrie 1957, de către toate regimurile comuniste în mod oficial, deși, se trecuse la aplicarea lor, încă de la preluarea puterii de către partidul “unic al clasei muncitoare”.

Majoritatea statelor socialiste au abolit orice fel de proprietate privată a mijloacelor de producție, dar au existat și state cu regimuri comuniste care au făcut excepție de la această regulă.

În Iugoslavia și Polonia, pământul, în marea lui majoritate a aparținut fermierilor. În aceste țări proprietatea a îmbrăcat trei aspecte: proprietate socială, proprietate cooperatistă, proprietate individuală. În China “Legea organică din 1949” a recunoscut existența a patru forme de proprietate, dintre care ultimele două erau: “proprietatea fiecărui om al muncii în parte și proprietatea capitalistă”. Această stare de lucruri a fost consemnată și de Constituția Chineză din 1954.

În URSS proprietatea socialistă a existat sub forma proprietății de stat - “aparținând întregului popor” - și sub forma proprietății cooperatiste și a gospodăriilor colective. Această stare de fapt a fost înscrisă în Constituția din 1936 și apoi în Constituțiile ce au urmat.

Problema transformării socialiste a agriculturii a fost tratată de Engels în lucrarea “Problema țărănească în Germania și Franța”³ și de Lenin în lucrarea “Despre cooperatie” apărută în 1923⁴. Accentul a fost pus de cei doi pe “principiul liberului consimțământ”, pe lămurirea țăranilor de avantajele “culturii pământului în comun”. Acest principiu transformat în lozincă a constituit baza propagandei comuniste, dar el avea să fie încălcat

în mod constant și conștient. Stalin va elabora teoria colectivizării agriculturii, lansând soluția aplicării în practică a acesteia la Congresul al XV-lea al partidului din decembrie 1927. "Soluția consta - spunea Stalin - în a uni, treptat, dar fără oprire, nu prin presiune, ci prin exemplu și convingere gospodăriile țărănești mici și cele foarte mici în mari gospodării bazate pe cultivarea pământului în comun, în întovărășiri, în colective... Altă soluție nu există"⁵.

Promisiuni și angajamente, toate încălcate cu seninătate în anii 1928-1932. Un nou model a apărut, acela al acoperirii intențiilor negative cu avalanșa promisiunilor tentante și altruiste. Comuniștii au demonstrat și ei că practica era cu totul altceva decât teoria.

Ideea eliminării proprietății particulare asupra pământului nu a fost o invenție marxist-leninist-stalinistă. Marea majoritate a proiectelor utopice, care traversează istoria ultimelor douăzeci de veacuri, au argumentat mai mult sau mai puțin filozofic, această soluție cheie a "raului pe pământ". Nici Fourier nu a avut originalitate atunci când lansează "modelul asociativ", comentând o formulă care își adâncește rădăcinile până în obștea gentilică. Explicând libertatea de asociere, vorbind despre egalitatea tuturor membrilor și despre spiritul de fraternitate al comunității, Fourier a transformat falansterul într-un model utopic, "care aspiră să aducă paradisul pe pământ"⁶. Marx, Engels și Lenin au considerat că abolirea conceptului de proprietate va avea drept consecință omogenizarea socială, proiect în totalitate utopic. Proletariatul, detașamentul cel mai matur din punct de vedere ideologic, vector al progresului social, în viziunea lor, trebuia să deposedeze de bunuri nu numai burghezia cât și țărănimea. Odată cu dispariția proprietarilor, automat, dispăreau și clasele, iar statul inițialul agent al exproprierii se autoelimina, în timp scurt, lăsând locul unui proletariat dilatat pe suprafața întregii societăți noi. Alianța dintre muncitori și țărani muncitori trebuia să constituie, în concepția marxist-leninistă, preludiul asimilării proprietarilor țărani în masa

neomogenă a clasei muncitorilor. Stalin, acordând o atenție deosebită rolului “hotărâtor al dictaturii proletariului”, a descoperit cele trei laturi ale acesteia: folosirea puterii de stat în “înăbușirea exploatatorilor din interiorul țării”, în apărarea față de dușmanii externi, în ajutorarea proletariului internațional și întărirea alianței clasei muncitoare “cu masele muncitoare și exploatate”; desființarea claselor și organizarea societății socialiste⁷. Tot Stalin a elaborat teoria după care socialismul nu se putea crea numai la orașe, ci era necesară “constituirea” lui și la sate. În concepția “genialului strateg” setos de putere, societatea socialistă trebuia să fie “o tovărășie de producție și consum a lucrătorilor industriali și agricoli”⁸, constituirea noii societăți însemnând organizarea economiei naționale “ca un tot” sudat prin “lupta de clasă mereu prezentă și continuă”. Teza prin care forța principală și conducătoare a dictaturii proletariului era partidul comunist, care avea menirea să lupte pentru eliminarea claselor exploatatoare și a claselor în general, a fost pusă la punct, până la detalii, de dictatorul de la Kremlin și difuzată partidelor comuniste aflate la remorca statului comunist-imperialist de la răsărit. Lupta împotriva teoriei “echilibrului sectoarelor economiei naționale”, după care sectorul socialist și sectorul capitalist puteau merge pe linii paralele, precum și lupta împotriva teoriei “mersului de la sine” în construcția socialistă au fost considerate ca îndatoriri de importanță majoră la voia liderului sau grupurilor de presiune, îndeplinirea sau neîndeplinirea acestei sarcini putea să aducă lauri sau gloanțe.

Modelul stalinist.

În cadrul stalinismului economic un accent important a fost pus pe domeniul agriculturii. Principiile politicii agrare ale partidului comunist și statului totalitar s-au axat pe teoria colectivizării: ”Forma de cooperativă a artelului agricol constituie

forma principală a socialismului la țară și numai pe baza dezvoltării și consolidării artelului agricol poate să se realizeze trecerea la forma superioară a producției agricole”⁹, afirma președintele Comitetului Executiv al Sfatului Popular Regional Craiova în fața cadrelor și activiștilor de partid al regiunii, în martie 1952.

Preluarea puterii politice în martie 1945 a pus Partidul Comunist din România în fața a două variante, dintre care una cu consecințe negative pentru viitorul său:

a.) - declanșarea de la început a luptei împotriva proprietarilor de pământ și deținătorilor de capital, ceea ce ar fi desconspirat principiile totalitare, lipsindu-l de aderenți, aliați și simpatizanți, de masă de manevră;

b.) - asigurarea proprietarilor prin promisiuni demagogice, precum și prin inițiative legislative de scurtă durată, pentru a liniști o parte a burgheziei și a da țărănimii sentimentul de a crede în siguranță.

Comuniștii români, ca de altfel și cei sovietici la începuturile funcționării statului socialist, au ales varianta a doua, dând dovadă că învățaseră lecția șoptită în perioada interbelică, strigată și argumentată cu “pumnul în masă” de consilierii și liderii statului sovietic-imperialist în etapa postbelică. Liderii comuniști s-au lansat în promisiuni infirmând zvonurile privitoare la o posibilă colectivizare, deși exproprierea și socializarea pământului fusese anunțată în programul partidului adoptat la Congresul de constituire din 1921, la Congresul V din decembrie 1931, în diferite circulare, broșuri și ziare de partid din perioada interbelică.

În campania electorală a BPD-ului din vara anului 1946, Petru Groza declara cu emfază: ”Nu facem colhozuri așa cum vă sperie partidele istorice”¹⁰. La rândul său Teohari Georgescu afirma cu inocență simulată privitor la opiniile și aserțiunile unei posibile colectivizări că, “minciuni sunt toate acestea care vi se spun”¹¹.

În martie 1945 prin guvernul Petru Groza, comuniștii români au aplicat o reformă agrară¹², mult mai limitată decât cea din 1921, o reformă a cărei consecință a fost de scurtă durată, dar care a avut pentru comuniști, pentru acea etapă, un rol major în formarea imaginii de unici, devotați și sinceri apărători ai intereselor țărănimii.

După alegerile parlamentare din noiembrie 1946, viața social-politică a marcat grupări de forțe în favoarea comuniștilor, creșterea rolului statului în dirijarea și controlul activității economice, stabilirea pozițiilor economice și politice ale adversarilor, limitarea substanțială și apoi lichidarea rolului monarhiei în viața de stat. După ce partidele istorice au fost eliminate de pe scena politică, instituția monarhică abolită, circuitul financiar luat sub control prin stabilizare, iar cel industrial prin naționalizare, partidul "unic al clasei muncitoare" a abordat "chestiunea" proprietății țărănești de pe o poziție consolidată și garantată. Liderul partidului, Dej, nu a făcut un secret din faptul că victoria socialismului era incompatibilă cu păstrarea proprietății particulare asupra pământului."Victoria deplină a socialismului-declara el la Plenara din 3-5 martie 1949- nu este posibilă atâta timp cât mai continuă să existe la orașe și sate proprietatea privată asupra mijloacelor de producție, inclusiv asupra pământului"¹³.

Politica agrară a Partidului Muncitoresc Român s-a încadrat în tiparul gândirii staliniste, adoptată în totalitate de Gheorghe Gheorghiu-Dej.

Proprietatea țărănească asupra pământului ar fi blocat dezvoltarea agriculturii socialiste. Statul comunist, ce s-a dovedit un patron nemilos, a transformat proletariatul, prin etatizarea completă a industriei, prin măsuri administrative și presiuni politice într-o masă de manevră, docilă și îndoctrinată- cel puțin în anii '50. În scopul constituirii omogenizării sociale, atât de mult lăudată de propaganda comunistă, regimul totalitar nu a putut să tolereze autonomia proprietății țărănești, neasumându-și, astfel,

riscul întreținerii unor focare de rezistență, riscul, chiar al pierderii puterii.

Colectivizarea agriculturii în România a început cu sprijinul Uniunii Sovietice. Ca și în Bulgaria și mai mult chiar decât în Ungaria, Cehoslovacia și Republica Democrată Germană, s-a urmat “pilda Partidului Bolșevic”. Ana Pauker făcea cunoscut românilor că, “Istoria Partidului Bolșevic arăta limpede clasei noastre muncitoare cum anume să realizeze una din învățăturile de bază ale lui Lenin și Stalin, alianța cu țărănimea muncitoare sub conducerea proletariatului...Și tot Istoria Partidului Bolșevic ne arată mai departe cum să transformăm această alianță - temelia regimului nostru de democrație populară - într-un bloc de nezdruncinat, într-o forță de nebiruit a progresului economic și social și a înfloriri țării noastre”¹⁴.

La împlinirea a 70 de ani, a “călăuzitorului, părintelui și tovarășului Stalin”, prozelitul lui, Ana Pauker, referindu-se la obiectivele primului plan cincinal, în “spirit tovrășesc” decidea ca “țărănimea săracă și mijloacă să meargă pe singurul drum care o poate scoate din mizerie, pe drumul stalinist al gospodăriei colective”¹⁵. Nici Gheorghe Gheorghiu-Dej nu s-a arătat mai reținut în elogii. Într-un articol intitulat “Eliberatorul popoarelor”, publicat în “Pentru pace trainică, pentru democrație populară”, nr.32/1949, liderul partidului, confesându-se poporului, arăta că “revoluția socialistă pune temelia națiunii socialiste” care este “eliberată de orice antagonism de clasă” prin înlăturarea oricărei forme de proprietate individuală asupra mijloacelor de producție. Transplantarea colhozului în spațiul românesc însemna, pentru comuniștii de “naționalitate română”, nu numai o izbândă a comunismului, dar și o probă de atașament și fidelitate față de “părintele popoarelor” de la Kremlin. ”Avem datoria - spunea Dej - să ducem în mod sistematic o campanie largă de propagandă și agitație la țară care să arate succesele imense ale gospodăriei colective în Uniunea Sovietică și metodele sovietice de organizare”¹⁶.

Întreaga conducere a partidului, numeroși “entuziaști teoreticieni ai momentului”, printre care și academicienii Traian Săvulescu, P.F.Iudin, Emil Petrovici, generalul Valter Roman, prof. Ștefan Voicu, etc., au luat ca bază aplicarea tezelor luministe de către Stalin în construirea socialismului și, cu “fermitate revoluționară” s-au declarat adepții căilor și metodelor staliniste în politica economică “românească”.

Modelul stanilist, în coordonatele sale ideologice, a fost aplicat în România, dar dificultățile logistice au fost cu neputință de înlăturat. Țăranul se considera stăpân pe pământul său, în țară amintirea partidelor de opoziție, a monarhiei era încă vie. În aceste condiții, ar fi fost o performanță uluitoare ca o echipă de comuniști, în marea lor majoritate incuți, alogeni și adepți ai “terorismului de clasă”, abia instalați la putere, să reușească să imprime colectivizării un ritm amețitor, asemănător cu cel atins de Stalin între anii 1929 - 1933¹⁷. Nici comuniștii bulgari și nici cei cehoslovaci nu au reușit să se apropie de ritmul sovietic¹⁸. O frână în accelerarea ritmului colectivizării în primii ani, a constituit și disputa pentru putere între grupul moscovit - adept al modelului rapid și dur stalinist - și grupul Dej - adept al colectivizării staliniste cu ritm mai lent. Opinia lui Dej s-a datorat interesului personal și nu grijii pentru soarta țăranului sau păstrarea direcției anunțate: “principiul liberului consimțământ” și “principiul trecerii treptate, de la formele simple la cele superioare de cooperare”. Machiavelismul politic l-a caracterizat pe Gheorghe Gheorghiu Dej în toți cei 14 ani cât a durat “transformarea” satului românesc. Colectivizarea a fost cerută, printr-o propagandă nemaîntâlnită, indiferent de urmările sociale și economice. Unicul scop, adevărat, a fost acela al distrugerii adversității proprietarului de pământ față de “proprietatea comună” a tuturor și a nimănui, a opoziției mediului rural față de regimul totalitar, scop enunțat prin formula “îngrădirii creșterii elementelor capitaliste din lumea satelor și a posibilităților de exploatare a țărănimii sărace și mijlocașe de către chiaburime”¹⁹.

În domeniul agrar, până la începutul anului 1948, conform hotărârilor Congresului V din decembrie 1931 și ale Conferinței Naționale din octombrie 1945, sarcinile trasate au fost transpuse în practică, în timp ce propaganda comunistă, cu eforturi considerabile, masca adevăratele scopuri urmărite. În unele direcții au fost depășite chiar obiectivele stabilite: înfăptuirea reformei agrare conform Legii 187 și Decretului nr. 816 din martie 1945, organizarea centrelor de închiriere a mașinilor agricole și mărirea suprafețelor arabile cu 800.000 ha. față de 1944, organizarea cooperativelor sătești de aprovizionare și desfacere, înființarea în 1946 a REAZIN-urilor, în 1947 a AFSM-urilor, iar în 1948 a SMT-urilor și GAS-urilor. Un pas hotărâtor și totodată revelator în demascarea intențiilor partidului și statului comunist l-a reprezentat Constituția din 13 aprilie 1948, promulgată prin Decretul nr. 729. Articolul 11 al acesteia, a prevăzut că “mijloacele de producție, băncile și societățile de asigurare pot deveni proprietatea statului când interesul general o cere”²⁰, iar articolul 15 a statuat “planificarea economiei naționale”²¹.

Ca urmare a acestor prevederi, la 11 iunie 1948 s-au naționalizat principalele întreprinderi industriale, miniere, bancare, de asigurări și de transport, la 2 iulie 1948 s-a înființat Comitetul de Stat al Planificării, la 2 martie 1949 s-a expropiat și restul de 50 ha. lăsate foștilor moșieri prin reforma agrară din 1945, “lichidându-se moșierimea din punct de vedere economic, social și politic”, la 3-5 martie 1949 s-a hotărât “transformarea socialistă a agriculturii”, la 20 aprilie 1950 s-a naționalizat o mare parte a clădirilor și locuințelor, la 28 ianuarie 1952 s-a făcut o nouă reformă monetară pentru confiscarea ultimelor rezerve în numerar ale populației.

Rețeta stalinistă a colectivizării a fost însușită de Gheorghe Gheorghiu Dej, cu toate componentele sale. La începutul procesului conducătorii partidului s-au inspirat din măsurile impuse de Lenin sub denumirea de “comunism de război”, iar apoi din pragmatismul economic al lui Stalin, exprimat de NEP și de

colhoz. Colectivizarea s-a desfășurat în România pe două direcții. Prima a vizat extensia structurilor colectiviste, urmând ca asimilarea proprietății particulare să decurgă din ritmul amplificării sectorului socialist din agricultură. Procesul ar fi trebuit să afecteze pozitiv, într-o primă fază, doar țărănimea săracă și mijlocașă. Dar el a afectat negativ întreaga țărănime, a distrus proprietatea individuală și a adus mari prejudicii întregii agriculturi.

Cea de a doua direcție a stabilit ca obiectiv lichidarea chiaburimii, în terminologia stalinistă categoria culacilor, forța generatoare de capitalism și dușmanul declarat al stabilității agriculturii etatizate. Ca potențial numeric, chiaburimea nu a reprezentat acea mare primejdie pentru agricultura socialistă, despre care vorbea propaganda comunistă. La începutul colectivizării, doar 6,1% din gospodăriile țărănești dețineau suprafețe de peste 10 ha.²², iar în decembrie 1955 procentul chiaburilor scăzuse la 2%²³. Războiul, care a mobilizat forțe numeroase și un aparat propagandistic uriaș a fost declanșat împotriva celor mai buni gospodari ai satului, care prin număr reprezentau o cantitate redusă. Porinind de la modelul sovietic, comuniștii români au stabilit definiția și statutul chiaburului, iar apoi metodele de lichidare economică și chiar fizică. "Pentru a înlătura chiaburimea ca clasă - spunea Stalin în 21 ianuarie 1930 - trebuie să sfărâmăm în luptă deschisă împotrivirea acestei clase și să-i luăm izvoarele de producție necesare existenței și dezvoltării ei"²⁴.

Transplantat cu "dăruire și abnegație" în spațiul românesc, conflictul proprietar de pământ - regim comunist a conținut aceleași elemente. Și la noi ca și la sovietici, reformularea identității victimei, justificarea post-factum a actului represiv, depistarea artificială a vinovaților în rândul adversarilor politici, atunci când interesele de grup o cereau, condamnarea practicilor în mod public în scop propagandistic, etc., a constituit o metodă de care partidul, securitatea și aparatul administrativ cu sprijinul

“justiției populare”, s-a folosit în mod curent: “Vigilența, intransigența și tăria stalinistă în lovirea dușmanilor, puterea creatoare stalinistă în construirea socialismului la sate sunt pilde călăuzitoare partidului nostru”²⁵, afirma cu seninătate și răspundere revoluționară Ana Pauker în 1950. “Ducem o luptă neîntreruptă împotriva chiaburimii”²⁶ - sublinia Gheorghe Gheorghiu Dej la Plenara din 3-5 martie 1949, îndemnând cu inconștientă “revoluționară” la “război fraticid” - iar “munictorii agricoli proletari și semiproletari trebuie să fie permanent mobilizați și antrenați în lupta împotriva exploatării chiaburești”²⁷.

Procesul “transformării socialiste a agriculturii”, a îngenuncherii țăranului a început prin înființarea Administrației Fermelor de Stat și a Stațiunilor de Mașini prin Decretul nr. 33 din 22 mai 1948²⁸. În 27 decembrie același an, sunt anunțate intențiile partidului prin declarație liderului său Gheorghe Gheorghiu Dej: “trecerea țăranimii în gospodării colective este singurul mijloc prin care țăranimea săracă și mijlocașe poate scăpa din starea de mizerie și înapoiere”. Totodată, Dej lansa acea “avertizare”, larg folosită de propaganda comunistă, în ciuda faptului că, în mod tematic și conștient, nu a fost luată în nici un moment în considerație: “... sub nici un motiv și în nici un caz țăranimea nu trebuie să fie forțată să treacă la forma gospodăriilor colective”²⁹.

Anul 1949, debutează prin publicarea Planului General Economic al RPR pe anul în curs, la 1 ianuarie³⁰, apoi prin stabilirea cotelor de lapte³¹, prin legea privind “sanționarea unor crime care primejduiesc securitatea statului și propășirea economiei naționale”³², prin decretul 83 care lichidează resturile proprietății moșierești³³. Momentul important al declanșării “campaniei de colectivizare și de limitare a chiaburimii” l-a constituit Plenara C.C. al PMR din 3-5 martie 1949. Această plenară a adoptat programul colectivizării, prin care, comuniștii vor “implementa” barbarismul stalinist în spațiul mioritic românesc, sub masca conceptului de “economie socialistă unitară”. Munca partidului pentru înfăptuirea colectivizării, în

concepția raportorului Gheorghe Gheorghiu Dej, izvora din succesele reputeate “în cucerirea puterii politice și consolidarea democrației populare”³⁴, din necesitatea “îngrădirii creșterii elementelor capitaliste și a posibilităților de exploatare a țărănimii sărace și mijloace de către chiaburime”³⁵. Nelipsind cinismul, se dezvăluia scopul acestui efort “dezinteresat”. “ridicarea nivelului de trai al țărănimii muncitoare” prin deposedarea de pământ, inventar viu și mort, prin instaurarea dictonului comunist, “tot ce-ți aparține este avutul tuturor”. Într-o țară care nu se supune, trebuiau distruse rădăcinile ei, iar rădăcinile românești erau reprezentate, în cea mai mare parte, de țărănime, numită obișnuit, în propaganda comunistă, “talpa țării”. Uitate au fost în cei 14 ani de crucificare, adevărurile enunțate de pașoptiști cu 100 de ani în urmă: “numai un țăran proprietar, iubind și pământul său, va iubi și patria”³⁶.

Începând cu o amplă analiză a particularităților dezvoltării gospodăriilor țărănești, a evoluției structurii de clasă a populației din mediul rural, al locului pe care îl ocupa agricultura în ansamblul economiei naționale, a posibilităților pe care trebuia să le creeze industria în organizarea agriculturii românești, Raportul trecea sub tăcere contribuția efectivă a guvernului Groza și a partidului comunist în pauperizarea producătorului individual din lumea satului. Sistemul legislativ, cotele, impozitele, somațiile, rechizițiile, pe care le suportase țăranul până atunci, neexistența investițiilor în sectorul privat al agriculturii, lupta de clasă promulgată în satul românesc, toate constituiau neculpabilități pentru comuniști, toate decurgând, în concepția lor, din “rămășițele feudale”, din exploatarea burghezo-moșierească pe care o îndurase țărănimea timp de decenii.

Între rezoluția plenarei din 3-5 martie 1949 a comuniștilor români și hotărârea plenarei P.C. (b) al Uniunii Sovietice din noiembrie 1929, ca de altfel și decizia Congresului V al P.C din Bulgaria din decembrie 1948 au existat multe similitudini.

Campania de înființare a gospodăriilor colective, a colhozurilor, a gospodăriilor agricole cooperative de muncă a avut la bază demagogia propagandistă în adoptarea și susținerea principiilor “liberului consimțământ”, trecerii treptate de la formele simple la formele superioare, întăririi alianței muncitorești - țărănești, sporirea producției agricole vegetale și animale, ajutorul dat de stat prin credite, SMT-uri și GAS-uri, formării cadrelor și “ridicării conștiinței țărănimii muncitoare”, etc.

Obiectivul imediat s-a regăsit, cu unele deosebiri de nuanță, în toate materialele de partid programatice din Rusia, România și Bulgaria. Plenara P.C. al Uniunii Sovietice din noiembrie 1929 a cerut “lichidarea culacilor ca clasă” - deziderat îndeplinit rapid - , în timp ce plenara de la București din martie 1949 a fixat ca obiectiv imediat limitarea chiaburimii, urmând ca atunci “când condițiile vor fi pregătite” să se treacă la politica de desființare completă a exploatării chiaburești la sate, mobilizând în această luptă întreaga țărănime muncitoare”³⁷. Dacă au existat deosebiri în ceea ce privesc etapele, finalitatea a fost aceeași ca și metodele - sechestrări, procese judecate de tribunalele poporului, înscenări, deportări, distrugerea fizică în închisorile comuniste, distrugerea nu numai a proprietății individuale dar și a agriculturii tradiționale românești.

Lupta de clasă a devenit o obsesie a comuniștilor români. Dacă plenara din 3-5 martie a anunțat “rațiunile” acesteia, documentele programatice, cuvântările liderilor partidului, întreaga propagandă comunistă a declanșat un adevărat război în lumea satului, cu consecințe negative cu efect îndelungat și de neimaginat pentru lumea normală.

În acest scenariu al violenței, al cărui autor a fost Stalin și al cărui producători au fost lideri comuniști români, printre care se găsea și viitorul conducător Nicolae Ceaușescu, moșierimea dădea mâna cu burghezia și chiaburimea, iar clasa muncitoare “luminată de învățătura marxist-leninistă-stalinistă” s-a aliat cu țărănimea muncitoare, într-o formulă sigură și definitivă, împotriva

“asupritorului”. Ca rețetar logistic s-a folosit securitatea, întregul aparat polițienesc - administrativ și de partid - promotorii principiului urii de clasă. Întreaga societate românească a fost transformată într-un câmp al experimentelor de delațiune și identificare socială. Zadarnic a încercat Gheorghe Gheorghiu Dej să direcționeze, în martie 1949, fluxul urii de clasă, menajând din rațiuni politice, măcar la început, o mare parte din țărănime. “Propaganda și agitația de partid - afirma el - trebuie să demaște în fața milioanei de țărani săraci și mijlocași chipul veninos și hrăpăreț al chiaburilor, să cultive ura de clasă împotriva elementelor capitaliste de la țară și să arate limpede, pe înțelesul fiecărui țaran sărac și mijlocaș, că singura lui cale pentru a se salva de exploatare, mizerie și stare culturală înapoiată este trecerea pe calea reconstrucției socialiste a agriculturii”³⁸.

În “Statutul model” al gospodăriilor agricole colective elaborat de Comisia Agrară a Comitetului Central al PMR, în 5-6 iulie 1949, se arată că, scopul GAC-urilor este acela de a asigura “victoria asupra chiaburilor, exploataților și dușmanilor celor ce muncesc”³⁹.

Zelul revoluționar, al acelor ani, era măsurat de poziția luată față de dușmanul de clasă din lumea satelor, chiaburul, care veghează și uneltește împotriva bunăstării poporului. Vasile Luca în “Expunere” asupra Legii 18, care a stabilit impozitul agricol arăta că “ea contribuie la îngrădirea puterii economice a chiaburilor și la limitarea exploatării maselor țărănimii muncitoare, obligând pe chiaburi a vărsa statului o parte însemnată din veniturile gospodăriei lor, create din exploatarea sărăcimii satelor”⁴⁰. Nu a uitat, desigur, să-și arate atașamentul servil față de stăpânul din răsărit. “O asemenea politică fiscală - sublinia el - de dreptate socială, s-a practicat numai în Țara Socialismului - URSS - și se introduce numai în țările în care forțele clasei muncitoare și ale maselor populare - conduse de partidele marxist - leniniste - au răsturnat puterea claselor

exploatatoare, au realizat regimul de democrație populară și au trecut cu succes la construirea socialismului⁴¹.

Politica de dreptate socială comunistă a provocat în mediul rural o amplă acțiune a țăranilor deposedați de pământ și inventar, care în multe locuri s-a transformat în adevărate răscoale. În cadrul acestora, atât țăranul sărac, mijlocaș cât și chiabur, s-a solidarizat, uitând de clasificarea partidului și de principiul urii de clasă⁴².

Presat de lupta pentru putere din culisele partidului și amploarea rezistenței țărănești față de colectivizare, Gheorghe Gheorghiu Dej a dat, în 14 decembrie 1949, încă un avertisment chiaburimii: "Chiaburimea trebuie izolată de masele țăranimii muncitoare, trebuie lichidată influența pe care o mai exercită asupra unei anumite pături a țăranimii muncitoare"⁴³. Această atenționare, în notă de directivă, atestă tensiunea și pulsul ridicat existent în sfera conducerii partidului și statului. La nivelul conducerii au fost luate măsuri din ce în ce mai restrictive, mai radicale. Una dintre acestea a fost și politizarea campaniei agricole din primăvara anului 1950. În Hotărârea C.C. al PMR și a Consiliului de Miniștri al RPR din 18 februarie aceluiași an se spunea: "Campania însămânțărilor de primăvară se desfășoară în condițiile ascuțirii luptei de clasă, când dușmanul caută pe toate căile și prin toate mijloacele, atât la sate, cât și la orașe, să saboteze opera de construire a socialismului în țara noastră. De aceea, organizațiile de partid și de masă, întărind vigilența de clasă, trebuie să mobilizeze întreaga țăranime muncitoare în această importantă campanie"⁴⁴.

Note

¹ vezi Gh. Boldur, Lătescu, *Genocidul comunist în România*, Ed. Albatros, București, 1992, p. 45-46

² *Declarația consfățuirii reprezentanților partidelor comuniste și muncitorești*, ținută la Moscova între 14-17 noiembrie 1957, Ed. Politică, București, 1957.

³ Marx și Engels, *Opere*, vol. XVI, partea II, Ed. Rusă, București, 1948, p. 4

⁴ Lenin, *Opere*, vol. XXIV, Ed. Rusă, București, 1952, p. 579.

⁵ Cursul scurt de istorie a P.C. (b) al Uniunii Sovietice, Ediția a III-a, E.P.L.P., București, 1953, p. 404.

⁶ Parlamentul României, Camera Deputaților, *Dosarul colectivizării agriculturii în România. 1949-1962*, București, 1992, p. 3.

⁷ I.V. Stalin, *Problemele leninismului*, Ediția a II-a, Editura P.M.R., București, 1949, p. 194-201.

⁸ Idem, *Opere*, vol. VII, Editura rusă, București, 1949, p. 200.

⁹ Arh. St. Dolj, fond Sfatul Popular al regiunii Craiova, dosar 17/1952, p.61 (*Cuvântarea președintelui Comitetului Executiv al Sfatului Popular Regional Craiova, D. Stănică, în fața cadrelor și activiștilor de partid al regiunii în 23.III.1952*).

¹⁰ "Semnalul" din 6 iunie 1946.

¹¹ Ibidem, din 31 iulie 1946.

¹² Legea nr. 187 și Decretul nr. 816 din martie 1945.

¹³ Gheorghe Gheorghiu Dej, *Sarcinile Partidului Muncitoresc Român în lupta pentru întărirea alianței clasei muncitoare cu țărănimea muncitoare și pentru transformarea socialistă a agriculturii*. Raport făcut la ședința plenară a C.C. al PMR din 3-5 martie 1949, Ediția a II-a, Editura PMR București, 1952, p. 40.

¹⁴ Ana Pauker, *Urmăm drumul trasat de experiența Partidului Comunist al Uniunii Sovietice condus de geniul lui Stalin*, Ed. PMR, București, 1948, p. 16-17.

¹⁵ "Studii. Revistă de istorie și filosofie", an 3 (1950), ianuarie - martie, p. 22.

¹⁶ Ibidem, p. 18

¹⁷ Gheorghe Gheorghiu Dej, op. cit. p. 73.

¹⁸ Ritmul colectivizării în Rusia: 3,9% gospodării țărănești colectivizate în 1929, 23,6% în 1930; 52,7% în 1931; 61,5% în 1932; 65% în 1933

(I.V. Stalin, Raportul de activitate al C.C. al PC (b) al URSS la Congresul al XVIII-lea al Partidului, 26 ianuarie 1934, Editura PMR, Buc., 1951, p. 89).

¹⁹ Congresul al V-lea al Partidului Comunist din Bulgaria din decembrie 1948 “a trasat linia construirii socialismului în Bulgaria: “industrializarea, electrificarea, cooperativizarea și mecanizarea agriculturii. Încă din 1946 a început înființarea “cooperativelor agricole de muncă”. După 6 ani, în 1952 existau 2.738 cooperative agricole ce cuprindeau 52% din numărul total al gospodăriilor agricole și 62% din pământul cultivat (Cervenkov Vilko, *Pe drumul încercat al construirii socialismului*, în “Pentru pace trainică, pentru democrație populară”, nr. 37/253 din 11 septembrie 1953; Jiricov Teodor, *Pentru transformarea socialistă a agriculturii*, în “Pentru pace trainică, pentru democrație populară”, nr. 31/195 din 1 august 1952);

În Cehoslovacia, în 1953 erau patru tipuri de cooperative agricole de producție. În același an circa 44% din pământurile arabile ale țării aparțineau statului și cooperativelor. La 30 iunie 1953 existau 8284 cooperative unice de tipul II-IX, “ceea ce însemna că în 58% din numărul total al satelor, sectorul socialist era precumpănitor” (Dolanski Jaromir, *Spre continua ridicare a bunei stări a oamenilor muncii din Cehoslovacia*, în “Pentru pace trainică, pentru democrație populară”, nr. 27/243 din 3 iulie 1953, J. Uher, pentru dezvoltarea continuă a agriculturii în Cehoslovacia, în “Pentru pace trainică, pentru democrație populară”, nr. 52/261 din 15 decembrie 1953).

²⁰ *Documente cu privire la politica agrară a Partidului Muncitoresc Român*, Ed. Politică, București, 1965, p. 21

²¹ “Monitorul Oficial”, nr. 87 bis din 13 aprilie 1948.

²² Ibidem

²³ Gheorghe Gheorghiu Dej, op. cit. p. 25.

²⁴ *Congresul al II-lea al Partidului Muncitoresc Român, 25-28 decembrie 1955*, Editura de Stat pentru literatură politică, București, 1956, p. 110.

²⁵ I.V.Stalin, *Opere*, vol. XII, Editura Partidului Muncitoresc Român, București, 1952, p. 195.

²⁶ “Studii”, an 3 (1950), ianuarie - martie p. 21.

²⁷ *Documente cu privire la politica agrară a Partidului Muncitoresc Român*, Ed. Politică, București 1965, p. 49.

²⁸ Ibidem

²⁹ "Monitorul Oficial" nr. 117 din 22 mai 1948.

³⁰ Gheorghe Gheorghiu Dej, *Articole și Cuvântări*, Ed. Pentru literatură politică, București, 1953, p. 231.

³¹ "Monitorul Oficial" nr. 1 din 1 ianuarie 1949.

³² Decizia Ministerului Comerțului și Alimentației în Ibidem, nr. 11 din 14 ianuarie 1949.

³³ Legea 16 în Ibidem nr. 12 din 15 ianuarie 1949.

³⁴ Decretul 83 în "Buletinul Oficial" nr. 1 din 2 martie 1949.

³⁵ *Documente cu privire la politica agrară a Partidului Muncitoresc Român*, Ed. Politică, București, 1965, p. 21.

³⁶ Ibidem, p. 22

³⁷ M. Kogălniceanu, *Texte social-politice alese*, Ed. Politică, București, 1967, p. 386.

³⁸ Gheorghe Gheorghiu Dej, op. cit., p. 302.

³⁹ Ibidem, op. cit. Ed. A IV-a , Editura de Stat pentru literatură politică, București, 1955, p. 241.

⁴⁰ Arhivele Statului Dolj, Pref. Jud. Dolj, dosar 86/1949, f. 134.

⁴¹ Vasile Luca, *Expunere asupra legii impozitului agricol. Legea impozitului agricol*, Ed. PMR, București, 1949, p. 8

⁴² Ibidem.

⁴³ În satele oltene sunt numeroase exemple, când locuitorii satului sau mai multor sate au acționat ca o familie unită împotriva noului împilator - satul și partidul comunist. Problema rezistenței, cauzele și formele le vom trata într-un capitol special.

⁴⁴ Gheorghe Gheorghiu Dej, op. cit., București, 1953, p. 433.